

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 6. У Сомбору 31. Марта 1866. Год. VIII.

Школски Лист излази месечно дваред : сваког 15. и последнѣг, а Приятель србске младежи излази као додатак школскога Листа едаред на месец.

Цена е за оба Листа 4 ф. а за сам додатак 1 ф. 20 н. на год.

НАРЕДБА

ВИСОКОГ КР. УГАРСКОГ НАМЕСТИ. Савета

од 11. Марта о. г. Бр. 11,889

ради држана Школскога Листа епархиалним властима Православне Цркве : Будимской, Бачкой и Тамишградской.

Према е Школски Лист, кои сада у Сомбору излази, онај единствено постоећи србски педагогични часопис, из кога србски учитељи и школом управљајући органи могу, не само о обучавању и предавању прописаних учевних предмета, него и о практичном напредовању науке и школе, известия и знања непрестано добити; ипак јако у очи пада што они, којих се ово тиче, у употребљавању тога Листа и користењу њиме, јошт и сада отвећ редко и слабо учествују.

Из узрока тога што поменути Лист непорично на обшту корист служи, налази Правителство ово за нужно позвати Пречастну Епархиалну Власт (по имену) да подручне црквене Обштине, учитељ, школске старатељ и управителъ а тако исто и школске надзорнике, на држанъ и прилжно употребљавањ овога Листа, у колико е већма могуће, побуђивати усрдствуе.

Саобштавајући читатељима ову милостиву наредбу, поново умолявам Славне Обштине и поштовану Господу, која Лист примаю, да с предплатом похите, или барем да ми писмено уверенъ даду, да ће Школски Лист држати.

Господа учители кои по својој слабой плати нису у станю Листа држати, нека се обрете на имућниѣ родителѣ дечиѣ, и нека им пред очи ставе корист овога Листа по школу и децу нѣихову, па ће се ямачно у сваком месту наћи люди, кои ће самце или ревенем за учителя свога Лист платити; за старателѣ валяло би да предплате грађанске, а за школске управителѣ црквене Обштине из своих каса. Тако би Школ. Лист имао у сваком месту најманѣ три предплатника и онда би обстати и напредовати могао, али овако кад многи учители немогу, а свештеници директори неће да држе овога Листа, ниѣ чудо ако он скорим узмора престати.

Познато ѣ да има готово у свима нашим обштинама завета за набавлянѣ кнѣига сиромашной деци; зар се не би могао и онда Школски Лист и Приятель Младежи за Школу и учителя набавити, или зар се не би могли о школским свечаностима прилози на ово купити, као што се прошлих година чинило? Притом да ѣ добре волѣ и ревности, могли би ямачно Г. Г. учители у сваком већем месту међу родителѣма дечѣим барем по неколико предплатника на Школски Лист наћи, као што ѣ похвалом споменути морам да су ми Господа Учители: Настѣи из Србобрана, Глибоньски из Бечѣя, Хорват из Новога Сада и Гойковић из Суботице скуплянѣм предплате на Школски Лист знаменито помогли.

Нове предплатнике, ако се само одма прияве, у станю сам још и сада са свима броевима од почетка ове ове године послужити. —

Са овим броем навршуѣ се предплата на овај Лист свим ланьским предплатницима, кои су за прошлу годину 2 фор. платили; с' тога се учтиво позиваю да предплату понове и то са 1 фор. а. вр. до свршетка Юния или са 3 фор. до края године.

Напоследку за дужност сматрам явити Славном Обштѣнству, да „Приятель Србске Младежи“ до сада само 47 коѣ годишнѣи, кои полгодишнѣи уписника међу синовима и кѣрма србским имаде, а да ѣ среће и ревности требало би да има тридесет пута толико. С' тога понавлям овом приликом позив на предплату овога Листа, коя се и обашка прима. Цена ѣ на сваком Листу одма под насловом назначена.

НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ

уредник и издаватель Школ. Листа и Приятеля
Србске Младежи.

Єдна реч о немима.

Ланьски програм за испите на институту немих у немачком войводству Насави има толико много знаменитих података, да овај извод из нѣга свима учительима и школским надзирательима најтоплие препоручуемо.

Брой немих ниє баш мален. У немачкой на оно близо 44 милиона душа било є прошле год 35278 немих, по томе долази на свако 1240 душа 1 немак. За школу способне неме деце било є 6783, али ниє ни полак у школу ишло, ни прописаного воспитаня и науке имало, ма да у Немачкой око 70 за неме одређених института има.

У войводству Насави било є лане на оно 456567 душа 381 немака, и то код лутерана на свако 1100, код Римляна на свако 1400, а код Єврея већ на 500 по 1 немак. Породу било є 216 мушких, а само 165 женских немака, по томе близо 100 мушких на 75 женских или 4 на 3. Овако се нашло и у осталим земляма. Свуда є више мушких немака него женских.

Да положай места у ком люди живе велики уплив има на нѣнов душевни као и на телесни развитак, пак исто тако и на развитак ове ил оне болести, то сведоче сва по свима земляма предузимана брояня слепих и немих, и нашло се, да у бреговитим пределима особито у мочарним доловима далеко више немака има него у равници.

Узроке глувоће и немоће врло є тешко дознати; многи родители не пазе на ово одма у почетку него кад зло већ сасвим мах отме, и онда обично обеде ову ил ону болест, што є дете претрпило, ма да нигде никое свезе између ових ниє. Засад се толико зна, да се ових бедника највише већ роди тако.

Редко се кад нашло, да є у глувака уво сакато споля. Од овога и не зависи глувоћа; но пре од тога, ако є шта у нутри поремећено. При секцияма глувака налазило се, да є узрок у нутри у уву био; али є било и има сила случаєва, где є уво сасвим у реду, и узрок є глувоће само на живцу; а на ово є редко помоћи бивало; ма да има случаєва где є узрок глувоће нечистоћа у уву, красте и ране или запаленѣ ува, и ово се да излечити.

Степени глувоће има много, кои се сви своде на три

класе; у прву класу спадаю они глуваці, кои іош чую по-
едине гласове и речи, кад им се ясно вичу, и умею, да их
повторе. На ове глуваке има промена времена тако велики
уплив, да на лепом времену далеко болье чую, него на мут-
ном и влажном или испред овог. У другу класу спадаю они
глуваці, кои чую само яку дреку звуку и лупу и тутняву,
и цику и вику, као: звона над главом, пушку на уво и др.
У трећу класу спадаю они, кои не чую ни овог. При опре-
деливању ових степени глувоће часком се невештак превари,
те узме обште осећанје за знак слуха, као; трзанје на тресу
од топа или овом подобно, кое глуви не осети на уво, него
на кожу.

Догоди се, да гдекоје дете доцније оглуви, кад је већ
прилично говорити научило; ту се да учинити, да се говор
колко толко сачува, ако родови и околина глувومه увек само
по неку реч лагано и на очи узговоре тако, да глуви са
усана ових види и схвати, шта говоре. У оваком случаю
иного реда је нужно изнети глувом ствар саму о којој је
реч на очи, да је види, а нипошто недопуштати, да му ко
знацима казује шта, нити трпити икоји знакова, ер чим се
овим започне, онда је говору край.

Што се тиче лечења немоће, у овоме није наука ништа
успела, и сви вештаци држе, да је свака немоћа, ако је дуже
време потрајала неизлечива. Зато не валя да родитељи не-
мога тумарајући и лека тражећи запусте овога, да и оно
мало гласова заборави, него валя да га што пре предаю у ин-
ститут за неме, да се овде колко је можно сачува. Баш у
овоме и есте триумф данашњих института за неме, што нау-
че ове на онај други унутрашњи слух, те учине, да исто
овако и мисле и мисли своје устмено саобщтаваю, као
да и чую.

Ште се тиче телеснога станя немих валя знати, да су
у њих остала чувства далеко оштрија, те тим се недос-
кудица слуха у нечем надокнади. Неми су на болове далеко
манје осетљиви и на многе болести далеко тврђи него други
люди, особито они неми, кои су узетиньом то постали.

Готово сви немаци имаю врло оштар вид, кои се тим
све већма изоштрава, што више говор са усана других
хватаю.

Што се тиче њиових душевних и умних дарованя, у
томе нису ни најманје назадни од других люди. Видићеш у

њих исте оне разлике на дарованьма, као и у других, и многи немак има лепе и изванредне таленте, кои се на велику корист околине развити дају. За доказ овог служе многи примери немака, кои су се до највиших степена изображења развили.

Па како много случајева има, да учитељи ову децу од школе враћају, ни најманѣ милосрђа према овим бедницима неимајући, не хтејући ни оно да их науче што могу, то су многа правительства издала налоге и строго учитељима у дужност ставили, да и ову децу у школу примају, па по хришћанској дужности, где е нужно и башка по кои час жртвую, те да их тим сачувају, да се не забатале и не покваре, као што обично бива. И нема деца могу се научити на ред, мир, точност, пажњу, на чистоћу, пристойност, уљудност, могу научити писати, рачунати, рисати лепше него друга. Највише ове деце ода се одма смалена на просияченѣ, па после на свако неваљалство, зато валя све мере насупрот употребити.

При ученю ове деце сила е о томе свађе било, да л' их валя учити помоћу гласова или помоћу знакова; и ма да се никако неможе помоћ знакова обићи, почем е ово код многих немака едино средство науке, особито на почетку, то опет валя гледати и што пре прећи на помоћ гласова ово далеко пространие и умније средство, па онда се овога највећма држати.

Искусством покуплѣним са свих страна знаде се, да немоћа није увек наследна, ни да прелази увек с оца ил матери на децу; има сасвим здравих родитеља, па едно ил сва деца буду нема. Немоће има свуда, али више код занатлија и простака: код сувачара и воденичара и код оних занатлија где е увек луца нађе се више неме деце, ал још више код оних, кои се непрестано баве у влажном и нечистом ваздуху.

Највише се налази немих у оним породицама, које се жене у род и што су женица наближе родови то више глуве деце роде, ма друкчије најздравији били. Тога ради и забранюе мудро хришћанска црква, особито наша православна, оваке женидбе.

У северној Америци долазе на 10000 белих само 2 нема, а на 10000 дивљака 212 немих, ер код ових никакви запрека ни реда нема, што се тиче женидба, узимлю се браћа са сестрама и родитељи с децом. Отуда е код ових сто

пута више немих, него код белог народа, где и црквени и грађански закони оваке женидбе закраћују. Зато е и код Еврея много више немих него код Хришћана, ербо се и ови жене у род. Напротив у целом Китаю, где преко триста милиона народа има, а само е една стотина фамилиялних имена, и где е најстрожије закраћено са истим именом узимати се, ма да ни најманѣ сродни нису, нема готово нигде немака.

Зашто треба да се учитељ за свако предаванѣ приправља?

Люди кои с добрим успѣхом свою радню свршити желе, ако би се ова и рукодѣлја тицала, мораю се најпре за ту свою радню ваљно приправљати, и увек помњиво о нѣој размишљавати пре него што ю предузму. У толико више треба да се приправљаю они, кои су позвани да снаге срдца и ума дечијег изображаваю, а то су учитељи и воспитатели.

Ретки су люди, кои сво знанѣ и вештину, што их кадгод придобише, у свако доба у пуној мери на видик изнети и без приправљаня другима саобштити могу. Ни од учитеља народног не може се то изискивати, него е нужно, да се он за свако своје предаванѣ брижљиво спреми, мотрећи и прибираюћи шта ће предавати, и размишљаваюћи како ће предавати, да ђаци науку нѣгову што болѣ схватити, присвоити и употребити могу. Само озбиљним и специјалним приправљанѣм за свако поедино предаванѣ, кадар е учитељ задобити ону лагкост, живост и наочигледност у предаваню, коя чини да се деци ученѣ омили и да им наука тако рећи у сок и у крв пређе. Само на тај едини начин може учитељ у своим школским пословима ред и точност одржати, а познато е да без овога двога неможе се у школи доволно успеха учинити.

Има учитеља, кои мисле, да нѣма не треба више учити ербо су препарандио добро свршили. Такови се люто вараю. Ми неможемо никад доста знати, никад толико искусити, да нам знанѣ других учених люди не треба.

Само онда ће ђаци внимателно предаванѣ слушати, и весело у школу долазити, а сневеселити се кад мораю од

школе изостати ; само онда ће с највећом љубавио и почитанијем спрам учитеља бити, ако е овај у станю своим точним знанјем, речитошћу и живошћу у њих внимание к предаваним предметима возбуди и љубопитљиве их учинити, да с' највећом жельом науку примаю, по њой се владаю и одмах ю употреблюю у околностима млађаног живота свог.

Да, али каквим начином би био учитељ у станю ово учинити, ако се неби пре предаваня за тай посао приправио? Ни едан човек ние се тако учен родио, да може без сваког предуготовленя другима а нарочито деци што добро и полезно предавати. Зато изрично кажем деци, ербо е много теже овима што изяснити да разумеду, него одрастнима. Немаю сва деца еднако памятствование; гдикои одма разуме кадму се по удесной методи ствар саобшти, а други по истой методи ту ствар не може да схвати и научи. Врло лако може учитељ у опасност доћи, ако ред предаваня ние пробао, и ако види да ђаци не разумеду то што им говори. У оваком случаю морао би пред њима смишляти како би могао болѣ то разяснити. Али учитељ нема времена у училишту да смишля и нагађа а ни место ние за то. Ако он пред ђацима о каквом предмету говорити жели али из тог ние се приуготовио, и њима сад ово сад оно предае, код сваке друге речи застане, сам себе пита, дал' е ово или оно што е сад предавао, или што предавати хоће, полезно и добро; онда ће наскоро ђаци увидити, да њин учитељ сам неразуме добро предмет, коме их учити намерава. Из искуства дознаемо, да учитељ кои се не приправля, све коешта у школи говори, понайвише неразумне ствари деци предае, и забуни се и заплете тако, да е штета оног драгог времена, што деца ту губе. То понайвише бива код оних учитеља кои катихизис а и остала основна знаня ниподашто држе, и тако више пута деци свакояке страховите и недостойне ствари говоре. Па какве су послѣдице свега тога? Такви учитељ почитание код деце и код народа изгуби и ни када к добром концу доћи не неможе.

Но како се има учитељ за предаванј приуготовлявати? Зар само да најболји ђаци нѣгово предаванј разумеду, а друге да ни зашта не сматра? Учитељ треба на свакояки начин да се приуготови, па ако га ђаци на едан начин нису разумели, он одма на други начин да зна предавати, и не само у својой школи, него и на туђем мѣсту, да е у станю предавати, чим само после неколико задатих питањя степен способности дечие сазна.

Врло добро чине они учительи, кои за предаванѣ целе године едан ред предаваня и раздѣленіе сатова начине, по коем се може лако знати, колико треба за едну неделю дана, едан месец или по године из овог ил оног предмета у I. II. III. или VI. разреду свршити. Предаванѣ да нисе никад врло хитно, ал ни споро да нисе; ер у првом случаю неће деца ништа разабрати, па ни научити, а у другом би задремали, и читаво предаванѣ би им отужно постало, и додियाло.

Далѣ треба да е учительва тежня децу свагда с пита-нѣм и одговором вешто занимати, и испитивати, да ли су разумели, што им е он разяснїо. Питанѣ мора бити нїовом возрасту, памятствованю, и разуму сходно; кратко, разумљиво и лако. Дакле иште се да би деца одма на прво пита-нѣ ствар сватити, и учителю одговорити могла, а то е онда само могуће, кад се он — као што сам горе навео — пре сваког сата добро приуготови, шта да им предава. Има врст-них и честитих учителя, кои што мисле деца предавати, то све найпре себи на папир ставе и тако виде, ели доста, ел е мало или много за децу ово или оно предавати. Ови доиста заслужую похвалу и валяло би сви млађи другови да се на нѣи угледаю и тако поступаю.

Здраво греше они учительи, кои мисле и веле: „Каква плаћа, така и радня.“ Возпитанѣ деце нисе мала ствар, него е најважнїя и најплеменитїя, кое се треба срдцем и душою прихватити, ербо нису родители свою децу у школу послали, да што хрђаво и скаредно науче, или да узалуд време про-воде, него да у възпитаню напредую, а то само онда ће бити, ако е учитель у свом послу искусан, точан и ако га с' сталном вольом и узвишеном любовїю одправля, не зарад оне мале и худе платице, но Бога ради и ради свое савести, коя треба да му е свагда светла и чиста.

Сваки учитель треба да се труди да буде у обштини огледало и узор читавог народа, па ако обштина види, да се нѣен учитель труди у свом задатку, то ће се зацело и она потрудити да заслуге нѣгове достойно уважи, а и више зе-мальске власти наградиће савестни труд доброга учителя.

На последку све кад ми учительи баш овде на земљи ништа очекивати не би имали за труде наше, што ми читавог жи-вота свог све силе, како тѣлесне, тако и душевне жертву-емо, да само из младежи добре христїане и полезне грађане възпитамо; зар неће се наш труд у будућем вѣчном животу стоструко наградити?

О хоће заиста хоће! Отац небесни неће заборавити наше труде и стараня при оствариваню Нѣговога светог царства на земљи! Они кои просвету и познаванѣ истине распростиру међу людма, сїяти ће — по речма Св. Писма, — у блаженой вѣчности кано сїйне звѣзде на тврђи небесной. — Да браћо учители кои од нас савестно свое дужности одправля, то ест кои се свойски и неизоставно за свако предаванѣ приправля, с' намером човечеству полезан бити, — тай ће до последка зацело удостоити се оног блаженог гласа: „Добри слуго и верни у маломе си ми био веран, над многим љу тебе поставити; уђи у радост Господина твоєга!“

Христофор Бочкаи

учитель у Кули.*)

О ученю писаня и читаня.

I. Приправлянѣ за писанѣ и читанѣ.

(Продуженѣ.)

Ѓданайсто вештбанѣ.

(Успоред са другом половином 11. лекцие из Науке гледаня.)

1. Покаже се како се сви гласови, коє досада деца познаю, могу ясно изговорити сами за себе и отегнути; такв є у речи вода, глас а и о; у речи яє, обадва гласа; у речи Мати, а и и. и т. д. — Гласови дакле: а, е, і, о, у, єсу самогласи прости, а гласови я, є, іо, ю, ай, ей, ой, и т. д. єсу самогласи споєни, и тако ће их од сада деца и звати. —

Кад се у овом разпознаваню и називаню самогласа' деца извеште, онда се учи познавати глас р, найпре као самоглас па онда као суглас. —

Познаванѣ гласа р као самогласа иде овако: Учитель рекне деци: „Гдекои човек кад спава рче.“ — Коя є по-

*) Саобштавамо србском обштинству овај чланак, ког нам є за Школски Лист послао учитель Кулски г. Хр. Бочкаи родом Мађар. Држимо да ће сваком Србину мило бити, што се међу браћом Мађарима нађе народни учитель, кои овако красно србски писати уме, па с' тога задржасмо и саме изразе, коима се писац служио, непроменѣно.

следня реч у той реченици? Растворите ю на слоге (р'-че) реците на само први слог! (р'). Затегните га (р-р-р). Како се зову наша найближа Славенска браћа што у Рватској живе? (Рвати). Кой е ту први глас? (р') — Има врста ловачких паса што се зову ртови; дед раствори реч рт на гласове (р-т). Кой е први глас? Кой е други? — Кой се од та два гласа може већма отегнути? (р). Ту е дакле глас р, самоглас. Шта смо ми по народности? (Срби) Раствори то име наше на гласове? (С'р'б'и, С'р'б', С'р'б'ль'и'н')? И ту е глас р самоглас.

Шта цури из прста кад га посечеш? (крв). Раствори ту реч на гласове (к'р'в'). Кој е ту самоглас? (р) А изнађи тај глас у речи прст! — Шта има на вр'у црквене звонаре? (крст). Раствори ту реч на гласове? кој ти е ту познат глас? Има л' јошт који самоглас у тој речи осим гласа р'. (нема). Колико слогова има реч крст, прст, Грк, грч, вр'. — Раствори на слоге реч: брдо? Реци први слог? (бр). Кой е ту самоглас? Кад е год у слогу глас р' без другог самогласа, онда е он самоглас.

Познаван' гласа „р“ као сугласника, бива овако: Ради-воје, раствори твоје име на слоге: (Ра-ди-вој). — Кой е први слог? (Ра). Раствори слог „Ра“ на гласове (р-а'). Кой се од та два гласа чистіе чује? (а). А кој е први глас? (р). — Потом се погађаю речи у којима е „р“ на почетку, као: рак, рог, раст, ратар, затим у среди, као: краљ, креда, вера Пера, марама; и напоследку на свршетку, као: колар, столар, бравар, цар, ратар, ивер. и т. д.

2. За ручно приуговљиван' узима се на овом степену најпре десно полуколо али тако да буде на почетку потез танак, од горн'г савијутка до близу дољн' линіе дебео, па дољн' савијутак опет танак.* Тактира се: едан, два, три, или: у вис, доле сави! — Потом се пише потез ког зовемо савиен, одозго замотан. И овим се потезом исписује цео ред и цела таблица у више пута. К' томе се још' придода потез: танки, дебели до дољне линіе, одозго замотан. Код овога се тактира за танки потез 1. за дебели до доле 2; за замотани 3. — Сва остала радња показана е већ горе више пута. Оба ова последња потеза находе се у фиг. 10.

*) Види кр. упут. таблу I. Фиг. 12. у среди.

Дванайсто вештбанѣ.

(Успоред с' 12 лекціом Науке гледаня о чиновимѣ и занатима).

1. Распознаванѣ сугласника. У пређашњим лекціјама разствараюћи речи на гласове и изтражуюћи самогласе, већ су деца све сугласнике више пута посебце изговорити морала, па тако сад едва ако узтреба пет или шест сугласника поединце учити распознати, које е за по сата готово, а остале ће деца лако и сама изнаћи и познати, и ту ће учителю посао лако ићи, ако е оне пређашнѣ лекціје свойски радіо.

Ред за ученѣ сугласника' препоручуе се по сродству гласа, све сродна едно до другога, као : б и п, в и ф; г, к и х, д и т, ж и ш, з, с и ц, ђ и ћ, џ и ч, л и љ, н, њ, и м.

За свако од ових доста е само рећи по едну реч која се свршуе с' дотичним гласом, па дати да ю деца растворе, и споменувши и познате гласове, упутити их на свршетни глас да га упамте. п. пр. овако : Растворите реч : б о б на гласове, кои е ту самоглас (о). Кои е глас за њим? (б). Кои е глас пред самогласом о? (б). Како се изговара заедно први и други глас од речи „боб“? Како се изговара заедно други и трећи глас? Како се изговара цело? Погодите едну реч која се свршуе гласом б' ? А која се починѣ тим гласом.

Растворите реч „топ“ на гласове? Кои се глас на свршетку чуе? Изговори самоглас о' са гласом п' заедно (оп). — Погађайте речи које се свршују гласом п' ! — и т. д.

Као што е речено, чим се неколико сугласника' овако прође већ ће деца устаню бити без муке све гласове распознати. Но приметити имам, да се по варошима неки гласови зло изговараю и то понавше, ђ место ц; ћ мѣсто ч. и обратно, као ђец, ћовек и т. д. У тим местима, са оном децом, која гласове те наопако изговараю, мора се учитель подуже бавити, учећи их речи те растварати, правилно посебице гласове изговарати, и ове опет у слоге и речи спаяти.

2. Писанѣ потеза ког зовемо : горе и доле замотан.* Пише се између све четири спомоћне линіе, а тактира се 1. за танки што иде у вис; 2. за дебели доле; а 3. за сависни потез што иде одоздо у вис.

Са овим вештбанѣм завршују се приправљанѣ за писанѣ и читанѣ.

У идућем броју почећемо говорити о самом ученом писаня, о познаваню писмена и о считаваню.

*) Види кратко упутство, Фиг. 11. на првој таблици.

Станѣ фонда Школскога Листа

на свршетку године 1865.

У почетку 1865 године главница фонда Школскога Листа, — коим Сомборска србска црквена общтина манипулира, — износила е: 2925 фр. 89 нов. а. вр.

У течаю године 1865 ушли су у касу фонда ови прилози:

1.) С' Диняшке беседе 15. Августа 1864	—	—	13 фр. 50 н.
2.) Дар Нѣгове Светости Патриарха Србског Самуила преко уредништва Данице	—	—	8 фр. —
3.) Саве Вемића пароха овсеничког и од Мойсея Бизумића учителя Опатовачког	—	—	— 50 н.
4.) Добровольни прилози, које е Стеван Радо-слав учитель — сад већ покойни — у Шибенику скупио и послао	—	—	— 15 фр. —

И тако прилози износе: 38 фр. —

При полагању рачуна за годину 1865. пре свега назначено е, да се една обвезница државна од 100 фр. Ср. налази, која премда интерес од 100 фр. а. вр. доноси, ипак се има у вредности од 105 фр. а. вр. водити, и за избећи свако далѣ неспоразумленѣ придато е к' капиталу пет форинти а. вр. — — — — — 5 фр. —

Интереса е пало оволико:

1.) На растеретницу Барона Јов. Николића од 100 фр. Ср. по одбитку доходарине	—	—	4 фр. 65 н.
2.) На две државне задужнице у вредности од 200 фр. ср. као прилог г. Павла Георгијевића из Зомбе, по одбитку доходарине	—	—	9 фр. 88 н.
3.) На главницу од 1547 фр. 44. н. која е целе год 5% интерес носила	—	—	77 фр. 37 н.
4.) На 117 фр. а. вр. — од 20 фебруара до 4 Јулія, (кад е новац за штампанѣ књиге издат,) дакле за 4½ месеца интерес	—	—	2 фр. 19 н.
5.) На 100 фр. а. вр. што е 26. Јулія уредништву Школски Листа у зајам дато интерес од 20 фебруара дакле за 5 месеци и 6 дана	—	—	2 фр. 16½ н.
6.) На 175 фр. интерес на 8½ месеци (извађено 7 Новембра).	—	—	3 фр. 54 н.
7.) На 72 фр. 8 н. интерес на 10 месеца и 3 дана	—	—	1 фр. 39 н.
8.) На оних 38 фр. што е у течаю године 1865 у касу ушло, интерес	—	—	1 фр. 91 н.

Све ово уедно сабравши износи сумма главнице фонда Школскога Листа на почетку 1866 године 3071 фр. 98½ н. а. вр.

Но од овога капитала налази се у издаваню за штампанѣ различитих књига 996 фр. и 37 новч. које засада интереса не доноси.

Од ових 996 фр. 37 н. издато е на штампанѣ пре 1865. год. и јошт у касу невраћено: 604 фр. 37 н.

У течаю год. 1865 по упутству Дирекције препарадиалне исплаћен е 4. Юлія остатак од рачуна за штампанѣ књиге : „Изясненіе Литургіе“ — — — — — 117 ф. —

7. Нов. исплаћен е рачун за штампанѣ : Спомоћне књиге за разясняванѣ Цркв. Пояня у 1500 ексемплара — 175 ф. —

26. Юлія у заям дато бившем уредништву Школ. Листа у Будиму — — — — — 100 ф. —

Ово е у кратком изводу садашнѣ станѣ фонда Школ. Листа било на свршетку 1865 године, кад е Одбор што фондом руке, рачун Сл. Обштине Сомборской, и вис. кр. Угарском наместничком Већу поднео.

Књиге о трошку фонда Школ. Листа прошлих година издане од коих е досад едва една трећина распродана есу ове :

„Кратко упутство за учителѣ“ штампано у Новом Саду 1861. у 1000 ексемплара.

„Народне Песме за децу“ у Сомбору 1864. у 4000 ексемплара.

У течаю године 1865. штампано е трошком фонда овог :

„Изясненѣ св. Литургіе, Вечерня и Ютрениа у 1000 ексемплара. а „Спомоћна књига“ за разясняванѣ Црквенога Пояня у 1500 ексемплара. Од обадве до сада е тек по неколико ексемплара, у новац обраћено.

ПРИМЕДБА. Фонд за учительске сироте имао е у почетку године 1865 главницу од : 184 ф. 95 $\frac{3}{4}$ н. Годишњи интерес 1865. изнео е : 9 ф. 24 $\frac{1}{4}$ н. И тако главница фонда за учительске сироте састои се из 194 ф. 90 $\frac{1}{2}$ н.

НОВИ ПРИЛОГ НА ФОНД ШКОЛСКОГА ЛИСТА. Благородни Г. Константин Пейчић Доктор Медицине и ревностни родолюбац из Панчева подаріо е на фонд Школ. Листа десет форинти као половину чистог добитка од свога дела „Спомени Сави Текелић“ Другу половину чистого добитка од ове књиге, има ће послати други едан господни. Прислату суму од 10 ф. примио е одбор сомборске србке обштине што фондом Школ. Листа управля. — Врстном Господину Дарователю овим се јавна благодарност изјављуе.

Школске вести.

НАИМЕНОВАНѣ УЧИТЕЛЯ. У ст. Канѣижи. Наименован Милан Грубанов. Изучио 4 гим. разр. и препарандию у Сомбору. Проглашен да е способан за учителя на основной и нижим разредима главне школе с препоруком. Тражили се још : Алекса Коньовић, Филип Бркић, Алекса Докић, Настас Димић, Младен Лугумерски, Милош Алексић и Петар Борић. Одобрено од намастн. бр. 95930 год. 1865.

У Сараволи. Наименован Владимир Вуић свршио основ. школе и препарандию у Араду. Проглашен да е способан за учителя на сеоской школи. Тражио се још : Ђорђе Богосав и Никола Аћимо-

вић. Одобрено од намесгн. бр. 57964 год. 1863, под условом да положи испит у Сомбору, и почем е ово учинио, то е за сталног учитеља потврђен бр. 97294. год. 1865.

У Станчеву: наименован Милош Войновић. Изучио основну школу и препандију у Араду. Проглашен да е способен за подучитеља. Нисе се тражио више нико. Одобрено од краљ Наместниства бр. 99937 са том приметбом, да има концем ове школске године положити испит учитељски на србској препарандији у Сомбору.

У Турџи. Наименован Филип Бркић свршио два реална разр. и препарандију у Сомбору. Проглашен да е способен за учитеља на основној школи. Тражили се још: Никола Бугарски, Ђорђе Радовсавлџвић, Петар Деспотовић, Алекса Докић, Јован Петровић и Коста Живковић. Одобрено од Наместн. бр. 197. год. 1866.

У Парцу. Наименован Милош Алексић. Свршио 4 гимн. разреда и препарандију у Сомбору. Проглашен да е способен за учитеља на основној школи. Нисе се више нико тражио. Одобрено од Наместн. бр. 2138 год. 1866.

УПРАЗЊНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА. Смрђу младога приправника Милана Грубанова Мартоношанина, који е недавно за учитеља Ст. Канџишког наименован био, упразњено е опет учитељско место у Старој Канџижи, с' платом 189 фр. а. вр. и по сессіе землџ. Стечай е путем јавних листова отворен био до 17. о. м. Молбенице се шилу на Пречастну Консистојіу Бачку.

Едан отличан родољуб из Панчева јавља нам, да е и у тамошњој србској школи едно учитељско место упразњено, и на ово отворен е стечай преко политичних власти у граници до 4. Априла по старом календару. Плата е 300 фр. готова новца, 31 фр. 50 кр. у име стана и 6 хвати дрва. — Желити би било да који од млађих наших ваљаних учитеља из провинцијала ово место добие, како би се и у отменой обштини Панчевачкој плодови новог начина обучавања и воспитавања деце увидити и по заслуги оценити могли.

У Осеку постављен е стари Господин Мойсиловић у заслужено станџ покоја, те тако и тамо ће се скорим отворити стечай на учитељско место другога разреда.

Исто тако упразњено е по едно учитељско место у Меленци и у Кикинди. Прво са платом од 600 ф.; друго с платом од 464 ф.; На оба ова места стечай е отворен.

Уредништво ово знајући да су сви лански свршени приправници, који би у овим местима звање учитељско с' отличным успехом одправляти кадри били, већ ухлџбљени, за дужност сматра дотичним племенитим обштинама и Славним Школским Властима путем јавности предложити, да попуњавањ ових места до 1. Августа о. г. отложе. До тога рока ће садашњи приправници П. течај испит о способни учитељској положити, а међу овима има их више, који ће у сваком погледу кадри бити у поменутих отмених местима као учитељи роду свом на велику ползу служити.

ПРЕДАВАНЋ НАУКЕ О ЧУВАНЮ ЗДРАВЛЯ. Г. Др. Ћорђе Максимовић сл. и кр. вароши Сомбора главни лекар, из човеко — и родолюбивог побуђеня предаваће овога лета приправницима у училишту Сомборском, Науку о чуваню здравля са особитим обзиром на одкланяњ ма на предрасуда и зала, што народ наш море и тамане. Предаваня ће се започети одма после младога ускрса. Дай Боже да ово врстно предузеће младог Доктора по народ наш најболѣм уроди плодом.

ПЛЕМЕНИТИ ДАР. Нѣгова Светлост Кнез Србски Михаил поклонно е новосадском друштву госпођа, сто дуката на подизанѣ завода за чуванѣ мале деце. Желити би било да се овај завод уреди по начину Фребелових дечијих вртова (Kindergarten), а јошт већма да се у нѣму наша србска деца у своме езику и у духу своје народности воспитавају. Од наших Новосађана, као најотличниј србских грађана и родолюба, томе се с' поузданѣм надамо.

ШКОЛА СРБСКА У СТ. АРАДУ У старом Араду издан е на свршетку 1864 шк. године штампани преглед Србске Школе, трудом и настојанѣм тамошнѣг учитеља г. Илије Поповића. — Школа ова била е после покрета јако занемарена, и напоследку едва е 20 — 30 деце у њо ишло, и то су понавше била малена и за школу неспособна. Прошле године било е 108 ученика и то 26 Псалтираца, 26 Часловаца, 22 Букварца, о остало су тако названи молитварци или почетници. Успех е далеко болѣ него досада што е био. — Желимо да се честити Срби Арађани за своју школу својски заузму и да јо распротроне са другим старѣм разредом, кои е пре покрета тамо постојо, а да отворе уз то и девојчку школу.

ИЗЛОЖБА УЧЕВНИХ СРЕДСТВА У ЗАГРЕБУ. Високо кр. Наместничко Веће у Троедној кралѣвини дозволило е да учитељска задруга месеца руйна (септембра) ове године приредити може изложбу учевних и помоћних средства Народне Школе.

Босиљак.

НОВА КЊИГА. у Загребу изишло е друго поправљено издањ земљописа Троедне кралѣвине, од г. Марика. У земљопису овом налази се уз остало и кратка повест троедне кралѣвине, а и поманѣ повестне цртице код сваког знагнѣг места. Књигу су ову препоручиле грађанске и војничке власти за уздарѣ у народним и главним школама.

Босиљак.

ЂОРЂЕ БРАНКОВИЋ протојерей Сомборски, окружни школ. надзорник и србског учительшта управитель, тужним срцем свима своим сродницима и приятельима прежалостну вест явля, да е нѣгова премила супруга :

ЈЕЛЕНА БРАНКОВИЋ РОЂ. ПЛ. ТЕШИЋ.

22 Марта 1866. у 7 сати из ютра после дужег болованя у 29-той години живота свога преминула.

Тело е покойнице у Среду 23. Марта у 4 сата после подне у св. Ђурђевској цркви опояно а затим на великом успенском гробљу матери земљи предано.

Вечна іой памет.

Јавна коресподенция.

Гд. К. П учителю у Београду. Примили смо єдну фор. а у писму стои да шалѣте два форинта. Молимо да изволите предплату поупнити. Чудо нам е да по речма вашима учительи престолнице србске држе да е за нѣи доста школ. лист у Читалишту читати !! Томе се гласу доиста нисмо надали ни из найуѣга села, а камо ли из Београда.

Г. Г. Јовану Миловановићу и Сави Павловићу савршеним богословима у Србији и Гд. Јовану Ђурчићу учителю.

Молимо да явите где се находите и куд да вам се пошлю Листови за прву четврт овогодишню у накнаду за ланьску предплату.

Нашим многогоуваженим предплатницима у Далмацији и у Боки Которској.

У накнаду за ланьску предплату шиян е лист школски овим предплатницима : Србској Клирикалној школи и одбору срб. девоячке школе у Задру. Пречастной Г. Г. : Атанасію Чурлићу и Герасиму Петрановићу архимандритима ; Лукіану Милковићу свештенику у Врлици Спиридону Маргетићу Протопресвитету у Имоцкоме ; Лазару Ерцеговићу пароху у Котару, и Јовану Аврамовићу Пароху у Рисну.

Из Далмаціе предплатили су досада ове године : Нѣгово високопреосвештенство Господин Стефан Кнежевић Епископ за два екземплара 8 ф. Високопречастни Г. Герасим Петрановић 2 ф. Пречастни Гд. Вуиновић пресвитер и члан Консистер 2 ф. г. Петар Петрановић учитель у Кистаню 2 ф. Г. Ђуро. Анд. Јовић у Шибенику 2 форинта.

Са овим броєм завршує се предплата на Школ. Лист свим оним ланьским предбройницима кои су бившем Уредништву за прошлу годниу два форинта платили.

Издає и уређує Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андриє Вагнера и друга.